

Ar 2011 har det gått 100 år sedan Marie Curie fick Nobelpriset och Förenta Nationerna firar kanske just därför i år kemins och den kemiska innovationens betydelse för mänskligheten, genom att utse 2011 till kemins år. Kemins år ingår i FN:s årtionde för hållbar utveckling. Huvudmålet är att öka allmänhetens kunskap om kemi och att betona på vilka sätt kemisk kunskap kan hjälpa oss lösa samhällsproblem som växthuseffekten och den framtida råvarubristen för samhällen som är beroende av olja.

Arto Hoikkas perspektivartikel om nanoteknologi påminner oss om hur samhällseliga och vetenskapliga utopier och dystopier är en del av hur vi förhåller oss till vetenskapliga upptäckter. Det kan handla om allt mellan skräck och tjusning. Det här numret av *Ikaros* fokuserar kemins år till ära på frågor kring kemi och kemikalier. Perspektivet är varken utopiskt eller dystopiskt, men möjligen är det aningen mindre optimistiskt än hos FN. Den artikel som närmast kunde passa in i temat för kemins år är Peter Backlunds, som handlar om innovationer inom kemisk analytik som gör det lättare att identifiera problem i inomhusluften. Men också i den artikeln visar det sig att det är resultatet av tidigare kemiska upptäckter (bland annat byggnadsmaterial) som orsakar en del av problemen med luftkvalitén.

I sin essä diskuterar Leif Kronberg, som för övrigt är en av de 20 forskare som uttalar sig om faran med kemikalier i Stefan Jarls sevärd film *Underkastelsen*, hälsoeffekterna som den ökade exponeringen för olika kemiska substanser kan medföra. Han går bland annat igenom en del prisade kemiska upptäckter som till och med fått Nobelpris, men som senare visat sig vara mycket skadliga. Många av dessa är nu förbjudna bland annat inom EU.

Inom Europeiska unionen har man på senare år satsat stort på en ny gemensam lagstiftning som gör att företagen får axla en stor del av ansvaret för de risker som kemikalierna de producerar och importerar kan medföra. Det här känns intuitivt rätt och man undrar främst varför det inte alltid varit så, och hur det är möjligt att det här inte är en global norm. I intervjun med Maarten Roggeman och Hannele Huuskonen vid europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA), beskrivs en del av de frågor som måste beaktas i Europeiska unionens massiva projekt att registrera, evaluera och reglera (användningen av) kemikalier. Kanske det är just omfattningen i detta förebyggande projekt som varit avskräckande tidigare och som fortfarande är avskräckande i en del länder. ■

OM IKAROS

Ikaros är en politiskt oberoende tidskrift om människan och vetenskapen. *Ikaros* ger utrymme för en öppen diskussion om vetenskapens roll i samhället. Tipsa dina vetgiriga vänner om *Ikaros*. Och kom ihåg att du stöder oss bäst genom att prenumerera. Tidskriften utkommer i år med fyra nummer.

Dessa och många artiklar ur tidskriften, kan också läsas på *Ikaros* hemsida www.fbf.fi/ikaros.

Respektive skribent ansvarar själv för artiklar publicerade i *Ikaros*. Åsikter framförda i signerade artiklar eller i intervjuer delas inte nödvändigtvis av redaktionen. Vi förbehåller oss rätten att redigera texter. Skribenten anses medge publicering såväl i tryck som digitalt.

SKRIBENTER

Anders Ahlbäck, doktor i historia (Åbo Akademi)

Jan Otto Andersson, akademilektor och docent i nationalekonomi (Åbo Akademi)

Daniel Ankarloo, universitetslektor (Malmö högskola)

Henrik Serup Christensen, politices-licentiat och timlärare (Åbo Akademi)

Hildur Gunnarsdóttir, sjuksköterska och doktorand (Nordic School of Public Health)

Kim Holmberg, forskare i informationsvetenskap (Åbo Akademi)

Freja Högbäck, magister i kvinnovetenskap (Åbo Akademi)

Karl Karlander, doktor i filosofi (Stockholms universitet)

Niklas Lundblad, fil.dr. och arbetar med samhällsrådgivning på Google

Anna-Maria Murtola, arbetar som självständig forskare

Johan Nikula, tidigare byråchef (Åbo Akademi)

Ann-Charlotte Palmgren, doktorand i kvinnovetenskap (Åbo Akademi)

Jessica Parland-von Essen, doktor i historia och arkivchef vid Brages pressarkiv

Peter Sjöholm, journalist och grundare av Wikileaks.fi

IMPRESSUM

Postadress: FBF c/o Ikaros, Hagsgatan 12, 20540 Åbo, Finland
Tfn: 040 736 57 99 (Tom Kettunen)
E-post: ikaros@abo.fi
Webbsida: www.fbf.fi/ikaros
ISSN 1796-1998

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Tom Kettunen
Redaktionen: Jonas Ahlskog, Erik Hallstenson, Lars Hertzberg, Hugo Strandberg, Göran Torrkulla
Layout: Esko Schmitz
Title foto: © titia / photocase.com
Tryckeri: Ekenäs Tryckeri, www.ekenasstryckeri.fi

PRENUMERATION:

helår 29 e / fortlöpande 24 e (studerande och arbetslösa -50%)
Ikaros konto: Sampo 800016-71135946
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Annonspriser: Kontakta redaktionen
Ikaros är en del av Folkets Bildningsförbunds verksamhet, www.fbf.fi